

Iikka Alitalo Alitavet Oy

Selvitys Tampereen seudun
eläinlääkintähuollon
yhteistyömahdollisuuksista

Tampere 31.7.2010

SELVITYS TAMPEREEN SEUDUN ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON YHTEISTYÖMAHDOLLISUUKSISTA

Ilkka Alitalo 31.7.2010

Tampereen seudun kuntayhtymän kuntajohtajakokous hyväksyi 26.2.2010 ympäristöterveyspäällikkö Outi Lepistön kirjoituksen perusteella tehdystä seutujohtaja Nurmisen ja kaupunkiseudun teknisten johtajien osaltaan hyväksymän esityksen käynnistää seudullisen eläinlääkintähuollon selvitys. Seutuhallitus päätti hyväksyä esityksen 24.3.2010.

Hankkeelle nimettiin työryhmä: pj. ympäristöterveyspäällikkö Outi Lepistö, Pirkkala; kaupunginjohtaja Juha Kuusisto, Orivesi; tilaajapäällikkö Erkki Lehtomäki, Tampere; kaupungineläinlääkäri Tuire Merivirta, Tampere sekä työryhmän kutsumana kunnaneläinlääkäri Olli Soininen, Vesilahti.

Selvityksen tekijäksi hyväksyttiin professori Ilkka Alitalo.

Selvityksen tulee valmistua 31.7.2010.

Selvitettävät asiat toimeksiannon mukaan:

1. Maakunnallisen suurelänpäivystyksen järjestäminen: Pirteva – Tampere – Valkeakosken seutu – Kangasalan seutu
2. Maakunnallinen pienelänpäivystys: Kuntien mahdollisuudet tehdä yhteistyötä sekä yksityisten palveluntarjoajien kartoitus ja kilpailuedellytysten selvittäminen
3. Keskitetyn maakunnallisen päivystyspuhelinjärjestelmän luominen
4. Kuntien peruspraktiikan järjestäminen: mahdolliset yhteisvastaanotot, resurssit ja vastaanottojen varustelut
5. Lemmikkieläinten arkipäivien päiväaikaisen eläinlääkintähuollon tarve: yksityisten palveluntarjoajien kartoitus
6. Palvelujen organisointimahdollisuudet kaupunkiseudulla
7. Kustannusarvio eri vaihtoehdoille

1. Maakunnallisen suurelänpäivystyksen järjestäminen

Eläinlääkintähuoltolaki 765/2009

- *kunta tai yhteistoiminta-alue järjestää alueellaan peruseläinlääkäripalvelut ja kiireellisen eläinlääkäriavun (7 §).*
- *kunnan on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana saatavilla oleva peruseläinlääkäripalvelu asukkaidensa pitämiä kotieläimiä varten sekä sellaisten yhteisöjen pitämiä kotieläimiä varten, joilla on kotipaikka sen alueella; muita kotieläimiä kuin hyötyeläimiä varten tämä palvelu on kuitenkin järjestettävä vain jos palvelua ei ole muuten saatavilla yhteistoiminta-alueella; kunnan on järjestettävä eläinlääkärin käynnin eläintenpitopaikassa virka-aikana mahdollistava hyötyeläinten peruseläinlääkintäpalvelu (11 §).*

- *kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäriapua kaikkina vuorokauden aikoina; päivystyspalvelu on järjestettävä virka-ajan ulkopuolella kiireellistä eläinlääkäriapua varten yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa yhtä tai useampaa seutu- tai maakuntaa vastaavalla alueella (13 §).*
- *peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellinen eläinlääkäriavun tulee olla saatavilla kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä (14 §).*

Nykytila

Tampereen seudun nautakarjatilojen määrä on vähentynyt ja vähenee edelleen. Karjojen keskilehmäluku sen sijaan kasvaa, joten tilakäyntien määrä vähenee yksilöhoitojen pysyessä ennallaan.

Terveydenhuoltosopimusten määrä kasvaa, mikä ei kuitenkaan lisää päivystyspalvelujen tarvetta.

Hevosten määrä kasvaa ja varsinkin pienet peruseläinlääkäripalveluita haluavat harrastajatallit lisääntyvät. Erikoiseläinlääkärin päivystyspalveluita tarvitsevat hevoset menevät joko suoraan tai läheteellä Hyvinkään ja Helsingin eläinsairaaloihin.

Muilla suurilla kotieläimillä on vähäinen merkitys päivystyspotilaina.

Päivystävät kunnaneläinlääkärit katsovat, että päivystysrasitusta voitaisiin vähentää nykyisen eläinmäärän palveluita huonontamatta harventamalla päivystysvuoroja.

Nyt alueella on kolme erillistä päivystysrengasta, joista kussakin on neljä praktisoivaa kunnallista eläinlääkäriä. Renkaat ovat: 1.) Pirkkalan ympäristöterveydenhuolto Pirtevan eli Hämeenkyrön, Nokian ja Ylöjärven eläinlääkärit, 2.) Kangasala-Pälkäneen ja Orivesi-Juupajoen eläinlääkärit ja 3.) Valkeakoski-Akaan ja Urjala-Kylmäkosken eläinlääkärit sekä Pirtevesta Vesilahti-Lempäälän eläinlääkäri. Kaikki kolme rengasta päivystävät yhtä aikaa. Päivystys jakautuu siis 12 kunnaneläinlääkärille, joista jokainen päivystää noin joka neljäs viikko. Yksittäiset eläinlääkärit ovat sopineet keskenään päivystysaikojen vastavuoroisesta jaksottamisesta lyhyempiin vuorokautisiin tuntimääriin.

Tampereen kaupunki ja Pirkkalan kunta ovat sopineet, että Pirtevan eläinlääkärit huolehtivat oman päivystysalueensa ohella myös Tampereen hyöty- ja suurelainten tarvitsemien terveyden- ja sairaanhoitopalveluiden järjestämisestä sekä päivä- että päivystysaikana.

Päivystysvuoroja voidaan vähentää suurentamalla päivystysaluetta tai lisäämällä päivystäjien määrää.

Ehdotus

Yhdistetään renkaat yhdeksi päivystysalueeksi, joka käsittää koko seutukunnan. Mukaan otetaan yksityinen Valkeakosken Eläinsairaala Profivet.

Päivystysalueella on 12 kunnaneläinlääkäriä, joista kaksi päivystää samanaikaisesti. Profivet voi liittyä renkaaseen tehtyään sopimuksen kuntayhtymän kanssa.

Keskitetyn puhelinpalvelun avulla avuntarvitsija ohjataan lähimmälle päivystävälle eläinlääkärille.

Päivystys jaetaan kahdelle päivystäjälle vuodeksi kerrallaan tiestön ja etäisyydet huomioon ottaen. Esimerkkiehdotus jaosta on **liitteessä 1**.

Kuntien maksamat matkakorvaukset yli 30 kilometrin yhdensuuntaisista matkoista säilytetään.

Seudun kaksi hevosklinikkaa Ylöjärven Teivossa ja Kangasalan Vääkssä eivät päivystä.

2. Maakunnallinen pieneläinpäivystys

Eläinlääkintähuoltolaki

- *kunnan on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana peruseläinlääkäripalvelut; muita kotieläimiä kuin hyötyeläimiä varten tämä palvelu on järjestettävä vain, jos palvelua ei ole muutoin saatavilla yhteistoiminta-alueella (11 §).*
- *palvelun mitoitusta suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut (10 §).*
- *kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäriapua kaikille alueellaan oleville kotieläimille kaikkina vuorokauden aikoina (13 §).*
- *kunta voi tehdä yksityisen palveluntuottajan kanssa sopimuksen 11 ja 13 §:ssa säädettyjen palveluiden tuottamisesta (17 §).*

Nykytila

Kunnallinen virka-ajan peruseläinlääkäripalvelu on järjestetty kaikissa Tampereen kaupunkiseudun kunnissa. Pirtevan alueella on neljä kunnallista vastaanottoa: Vesilahdella, Nokialla, Ylöjärvellä ja Hämeenkyrössä. Valkeakoskella ja Urjalassa on kummassakin vastaanotto sekä Kangasalalla ja Orivedellä on samoin vastaanotto molemmissa. Kunnalliset vastaanotot ovat kunnan omistamissa tiloissa tai vuokratiloissa. Tilojen kunto ja varustetaso vaihtelevat. Peruseläinlääkintäpalvelut voidaan niissä kaikissa taata. Tampereen kaupunki on sopinut yksityisen klinikan kanssa peruseläinlääkintätasoisien vastaanoton ympärivuorokautisesta pitämisestä.

Kunnallisten vastaanottojen eläinlääkärit hoitavat myös mahdollisuuksiensa mukaan kuntarajat ylittävää pieneläinpäivystystä omilla suurelänpäivystysalueillaan. Tampereen sopimuslääkäri ilmoittaa hoitavansa koko kaupunkiseudun pieneläinten takapäivystystä, joka ei ole sairaalaluontoista.

Tampereen kaupungissa toimii 15 yksityistä pieneläinlääkintä tai -vastaanottoa. Toimeksiannon mukaisella ympäristöalueella on saman verran yksityistä tarjontaa. Useat virkaeläinlääkärit ilmoittavat harjoittavansa yksityispraktiikkaa oman toimensa ohella.

Edellä olevan perusteella voidaan todeta, että ottaen huomioon palvelujen mitoitusta suunniteltaessa yksityisten palvelujen tarjonnan määrän Tampereen kaupungilla ja ympäristöseudun kunnilla ei ole velvollisuutta järjestää peruseläinlääkäripalveluita arkipäivisin virka-aikana muita kuin hyötyeläimiä varten. Kuntien ylläpitämien ja kunnallisen virkaehtosopimuksen mukaisin taksoin toimivien pieneläinvastaanottojen voidaan myös katsoa olevan edullisemmassa kilpailuasetelmassa kuin liiketaloudellisin perustein toimivien yksityisten klinikoiden.

Ehdotus

Kunnalliset pieneläinvastaanotot lopetetaan. Kunnallinen viranhaltija voi kuitenkin edelleen pelkällä työnantajalle tehtävällä ilmoituksella hoitaa pieneläimiä yksityisenä ammatinharjoittajana edellyttäen, että se ei haittaa eikä häiritse hänen virkavelvollisuuksiinsa kuuluvaa työtä. Hän voi tehdä sopimuksen työnantajan kanssa kunnan tilojen ja laitteiden käytöstä. Kehitys johtaa vähitellen useissa kunnissa kunnan omistamien tai ulkopuolisilta vuokraamien usein huonokuntoisten tilojen

käytön päättymiseen. Kunnan ei kannata maksaa korjauskuluja eikä vuokria. Jo nyt kunnat eivät maksa vastaanottoapulaisten palkkoja. Kunta voi viitata yksityisten palvelujen runsauteen.

Kiireellinen eläinlääkäriapu pieneläimille virka-ajan ulkopuolella kaikkina vuorokauden aikoina järjestetään tekemällä seudullinen päivystys sopimus yksityisen palveluntuottajan kanssa. On otettava huomioon, että potilaat yleensä kuljetetaan omistajan toimesta päivystysvastaanotolle (13 § ja 17 §).

Yksityisellä päivystävällä eläinlääkäripalvelun tuottajalla tulee olla asianmukaiset, toiminnan laadun ja laajuuden edellyttämät toimitilat ja työvälineet sekä henkilökunta (28 §). Toiminnan ympärivuorokautiseen pyörittämiseen vaaditaan päiväaikaista aukioloaikaa suuremmat taloudelliset resurssit. Tampereen eläinklinikoista kaksi ilmoittaa täyttävänsä nyt nämä edellytykset, yksi lähitulevaisuudessa ja yksi lähikunnassa toimiva tarpeen vaatiessa. Järjestetään tarjouskilpailu koko seutukuntaa käsittävästä sopimuksesta.

Vain virka-ajan ulkopuolista pieneläinvastaanottoa ja -päivystystä koskevan sopimuksen ansiosta seudun kunnat säästävät kustannuksia nykytilanteeseen verrattuna.

3. Keskitetyn maakunnallisen päivystyspuhelinjärjestelmän luominen

Laki

- *Päivystysaluetta varten kunnan on järjestettävä keskitetty palvelu yhteydenottoa varten (13 §).*

Nykytila

Lain edellyttämä puhelinjärjestelmä toimii Tampereen, Pirtevan ja Valkeakoski-Akaa-Urjalan alueilla (Pirteva, Tiedote 11.6 2010). Se on luvattu laajentaa se koko seutukunnan kattavaksi vuodesta 2011

4. Kuntien peruspraktiikan järjestäminen,

Laki

- *kunnassa on oltava tarpeellinen määrä kunnaneläinlääkäriä virkoja. Virka voi olla useamman kunnan tai kuntayhtymän taikka kunnan ja kuntayhtymän yhteinen (16 §).*
- *Jos kunta huolehtii eläinlääkäripalvelujen järjestämisestä tuottamalla itse palveluja, kunnan on järjestettävä tarpeelliset toimitilat ja työvälineet; kunnan alueella pidettävien kotieläinten lajit ja määrä on otettava huomioon (18 §).*

Nykytila

Tampereen kaupunkiseudun kunnissa toimii 12 praktiikkaeläinlääkäriä. Kunnan omistamia tai vuokraamia vastaanottoja on kahdeksan. Neljä vastaanottoa on yhden eläinlääkäriä ja neljässä toimii kaksi eläinlääkäriä.

Vastaanottotilojen kunto ja varustetaso vaihtelee. Välineistö on osittain kunnan hankkimaa, osittain eläinlääkäriä omaa. Yksi vastaanotto on eläinlääkäriä oman asunnon yhteydessä, ja kunta maksaa siitä eläinlääkärille vuokraa. Kaikilla vastaanotoilla pystytään antamaan pieneläimille peruseläinlääkintäpalveluita.

Kahdelle on rakennettu hevosten käsittelytila, mutta sitä ei nykyään käytetä. Joillakin on päivystäjää tai viransijaista varten huone.

Yhdellä vastaanotolla on ollut elokuuhun 2010 asti kuntayhtymän palkkaama vastaanottoapulainen, mutta tämä toimi lakkaa. Muilla vastaanotoilla eläinlääkärit ovat itse palkanneet avustavaa henkilökuntaa.

Eläinlääkäreiden oman käsityksen mukaan kahden-kolmen eläinlääkäriin yhteisvastaanotto olisi ihanteellisin vastaanottomalli. Useamman lääkärin yhteisvastaanotto vaatii tarpeettoman suuret tilat ja kullekin erilliset lääke- ja välinevarastot. Tällaiselle usean eläinlääkäriin vastaanotolle olisi järkevä, mutta kallis vaihtoehto eläinsairaalamainen ratkaisu, jossa olisi keskitetty lääke-, tarvike- ja välinehuolto omine ammattipätevine ja vastuullisine henkilökuntineen. Myös kustannusten jako osakaskuntien kesken olisi vaikea. Unohtaa ei voida myöskään työntekijöiden välisen henkilökemian merkitystä.

Kuntaliitosten ja eläinlääkäriinvirkojen lakkauttamisen seurauksena on jo nyt syntynyt pieniä yhteisvastaanottoja. Tämä muutosprosessi jatkuu. Kuntamuutosten lisäksi praktisoivia eläinlääkäreitä eläköityy tai siirtyy muihin tehtäviin. Uudistuneet kunnat eivät halua ylläpitää pieniä huonokuntoisia pieneläinten sairauksien hoitoon tarkoitettuja yksittäisiä eläinlääkäriin vastaanottoja. Kuntien budjetissa tämä olisi säästöä.

Ehdotus

Tampereen seudulle jää neljä kunnallista eläinlääkäriin vastaanottoa. Niiltä hoidetaan lakisääteinen kotieläinten eläinlääkintähuolto, joka ei enää käsitä virka-aikana annettavaa pieneläinten sairauden ja terveyden hoitoa. Se samoin kuin pieneläinten päivystystoiminta yksityistetään. Virkaeläinlääkärit voivat harjoittaa pieneläinpraktiikkaa sivutoimi-ilmoitusmenettelyllä.

Kunta voi periä asiakkailta poliklinikkamaksun korvauksena kunnan omistamien tilojen käytöstä.

Kunnan omistamia hyväkuntoisia vastaanottotiloja on Kangasalla ja Urjalassa. Vuokratiloissa toimii hyväkuntoinen ja tilava Vesilahden vastaanotto sekä ahtaampi kahden eläinlääkäriin vastaanotto Ylöjärvellä. Eläinlääkärit pystyvät hoitamaan seudun suurelainten hoitoon liittyvät terveydenhuolto- ja eläinsuojelutehtävät näiltä klinikoilta tai kuntayhtymien ympäristöhuollon toimipisteistä. Valvontaeläinlääkärit sijoittuvat Pirtevan ympäristöterveydenhuollon toimistoon.

Hämeenkyrön vastaanotto on hyväkuntoinen ja tilava, mutta kunta on ilmaissut halun ottaa nykyiset tilat muuhun käyttöön. Huonokuntoiset kunnan omistaman Oriveden sekä vuokratiloissa olevien Valkeakosken ja Nokian vastaanotot lopetetaan. Mikäli niiden eläinlääkärit tekevät sopimuksen kuntien tai niiden vuokralaisten kanssa, ne voivat toimia edellä mainitulla sivutoimi-ilmoituksella.

5. Seuraeläinten arkipäivien päiväaikaisen eläinlääkintähuollon tarve

Laki

- *Muita kotieläimiä kuin hyötyeläimiä varten peruseläinlääkäripalvelu on järjestettävä vain, jos palvelua ei ole muutoin saatavilla yhteistoiminta-alueella (11 §.)*
- *Palvelun mitoitus suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalvelujen tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut (10 §).*

Nykytila

Seudulla on Eniron puhelinluettelon mukaan noin 30 yksityistä pieneläinvastaanottoa. Niistä on kahdeksan isompia klinikoita, joissa työskentelee useita eläinlääkäreitä ja niistä kaksi sellaisia, joilla on valmius myös pieneläinpäivystykseen. Kaksi klinikkaa on laajentamassa pieneläintoimintaansa.

Useat kunnaneläinlääkärit ilmoittavat harjoittavansa virkansa ohella yksityispraktiikkaa.

Tämän selvityksen kohdissa 2 (pieneläinpäivystys) ja 4 (kuntien peruspraktiikan järjestäminen) on myös jo todettu, että Tampereen seudulla on runsaasti yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien tarjoamia palveluita. Näin ollen kuntien ei ole tarpeellista järjestää peruseläinlääkäripalvelua muita kuin hyötyeläimiä varten.

Ehdotus

Kunnat lopettavat päiväaikaisen pieneläinten eläinlääkäripalvelujen tarjonnan. Tampereen kaupungin sopimus yksityisen klinikan kanssa irtisanotaan. Tampere, Pirteva, Orivesi-Kangasala ja Valkeakoski-Akaa-Urjala järjestävät yhteisen tarjouskilpailun seudun pieneläinpäivystyksen järjestämisestä. Valvontaeläinlääkärit hoitavat yhdessä kunnaneläinlääkäreiden kanssa lakisääteiset pieneläimiä koskevat virkaeläinlääkärintehtävät (2 §).

6. Palvelujen organisointimahdollisuudet Tampereen kaupunkiseudulla

Laki

- *Kunnan tehtävänä on huolehtia, että ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön velvoitteita noudatetaan kunnan alueella.*
- *Kunta voi itse huolehtia ympäristöterveydenhuollon tehtävistä. Jos sillä ei kuitenkaan ole käytettävissään vähintään kymmenen työvuoden resursseja näihin tehtäviin, sen on yhdessä jonkin toisen tai useamman kunnan kanssa muodostettava yhteistoiminta-alue (Laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista, 2 §).*
- *Eläinlääkintähuollon järjestäminen (Eläinlääkintähuoltolaki) ja elintarvikevalvonta (Elintarvikelaki) ovat kunnan vastuulla olevia ympäristöterveydenhuollon osa-alueita.*
- *Kunta voi sopia toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa, että kunnan eläinlääkintähuoltolaissa säädetty tehtävä, jossa toimivalta kuuluu tai voidaan siirtää viranhaltijalle, annetaan virkavastuulla toisen kunnan tai kuntayhtymän hoidettavaksi. Kuntayhtymä voi tehdä edellä tarkoitetun sopimuksen, jos siihen on kuntayhtymän jäsenkuntien suostumus (15 §).*

Nykytila

Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä käsittää Nokian, Oriveden, Tampereen ja Ylöjärven kaupungit sekä Kangasalan, Lempäälän, Pirkkalan ja Vesilahden kunnat. Tällä kuntayhtymällä ei ole ympäristöterveydenhuollon ohjelmaa.

Pirkkalan ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö Pirteva käsittää Nokian ja Ylöjärven kaupungit sekä Pirkkalan, Lempäälän, Vesilahden ja Hämeenkyrön kunnat. Se huolehtii alueella ympäristöterveydenhuollon viranomaisvalvonnasta, ohjauksesta ja neuvonnasta sekä eläinlääkintähuollosta, eläinsuojelusta ja eläintautien vastustamisesta. Eläinlääkäripäivystys on kuitenkin osittain yhteinen Valkeakoski-

Akaa-Urjala –alueen kanssa. Yksikössä on ympäristöterveyspäällikkö, joka on koulutukseltaan eläinlääketieteen tohtori, viisi kunnaneläinlääkärinä sekä yksi valtion osapalkkaama valvontaeläinlääkäri.

Pirtevan eläinlääkäreillä on oikeus eläinlääkäripalveluista tehdyn sopimuksen perusteella tehdä virkavastuulla eläinlääkintähuoltolain, eläinsuojelulain ja eläintautilain mukaisia virkatehtäviä Tampereen kaupungin alueella kaupungin ohjauksessa ja valvonnassa. Eläinsuojelutehtävät hoitaa pääsääntöisesti erillisessä virassa oleva valvontaeläinlääkäri.

Valkeakosken kaupungin ympäristöpalvelujen tulosityksikön toiminta-alueena ovat Akaa, Kylmäkoski, Urjala ja Valkeakoski ja alueen terveydensuojeluviranomaisena toimii Valkeakosken sosiaali- ja terveyslautakunnan ympäristöjaosto. Sen toimialaan kuuluvat kaikki ympäristöterveydenhuollon osa-alueet. Terveysvalvonnan johtaja on eläinlääkäri. Eläinlääkintähuollosta ja eläinsuojelusta vastaa kolme eläinlääkärinä. Päivystys on osittain yhteinen Pirtevan kanssa.

Kangasalan kunnan sosiaali- ja terveystoimi huolehtii muiden tehtäviensä ohella ympäristöterveydenhuollosta sekä eläinlääkintätoimesta yhteistoiminta-alueella, johon kuuluvat Kangasala, Kuhmalahti ja Pälkäne. Kuhmalahti liitetään Kangasalaan 2011. Alueella on oma terveysvalvonnan johtaja/hygienikkoeläinlääkäri sekä kaksi kunnaneläinlääkärinä. He päivystävät yhteistoiminnassa Oriveden kahden eläinlääkäriin kanssa.

Oriveden kaupunki hoitaa kahdenkeskisen sopimuksen perusteella myös Juupajoen kunnan eläinlääkintähuollon. Kaupungin ympäristöterveydenhuollon tehtävissä on kaksi eläinlääkärinä ja kolme muuta viranhaltijaa. Terveysvalvonnan johtaja on I kaupungineläinlääkäri, joka myös tekee praktiikkaa ja päivystää. Viranhaltijoiden henkilövuosimäärä ei ilmeisesti täytä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista annetun lain minimivaatimusta. Eläinlääkäripäivystys hoidetaan yhteistoiminnassa Kangasalan eläinlääkärien kanssa.

Nykytilanne on hallinnollisesti ja toiminnallisesti sekava. Kunnat ja niiden viranhaltijat hoitavat ympäristöterveydenhuollon osa-alueita, esimerkiksi päivystysjärjestelyjä, yksinään ja päällekkäisinä. Eri aikakausina on syntynyt kuntien välisiä erilaisia yhteistoimintamuotoja. Jokaisessa kunnassa tai kuntayhtymässä on erilainen eläinlääkintähuollon hallintomalli ja erilaiset virka- ja hallintomikheet.

Ehdotus

Koko selvityksen kohteena oleva organisaatio yhdistetään yhdeksi kuntien väliseksi sopimuksenvaraiseksi yhteistoiminta-alueeksi, jonka tehtävänä on huolehtia alueen kaikista ympäristöterveydenhuollosta.

Eläinlääkintähuolto on niin olennainen osa elintarvikkeiden alkutuotantoa, että ei ole mitään syytä erottaa sitä muusta elintarvikevalvonnasta. Nämä molemmat sektorit kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaan, kun taas muut ympäristöterveydenhuollon osa-alueet, muun muassa terveydensuojelu, ovat sosiaali- ja terveysministeriön alaisia, mikä seikka myös puoltaa eläinlääkintä- ja elintarvikehuollon vastuualueiden pitämistä yhtenäisenä kokonaisuutena.

Sopimusyhteistyö toimii isäntäkuntamallin mukaan. Eläinlääkärit ja muut kuntien työntekijät ovat virkasuhteessa sopijakuntiin, mutta työnantajan velvollisuuksista vastaa vain isäntäkunta. Sopijakunnat osallistuvat kustannuksiin sopimuksen mukaan. Viranhaltija voi olla myös osa-aikaisesti kahden tai useamman kunnan palveluksessa. Osa-aikaisia virkoja voivat hoitaa esimerkiksi valvontaeläinlääkärit ja alueella vain päivystyksiä tekevät eläinlääkärit.

Kunnalliset eläinlääkärit ovat esteellisiä alkutuotannon ja eläinsuojelun valvontatehtävissä, jos he ovat toimeksiantosuhteessa asiakkaisiinsa, kuten maataloihin ja eläinten omistajiin. Isäntäkunta perustaa kuntien esityksestä väkiluku- ja eläinmäärätilastoihin perustuvan määrän valvontaeläinlääkäriin virkoja, joiden kustannukset saadaan valtion varoista. Tampereen kaupungin asukasluku on noin 211 500. Pirtevan alueen väkiluku on noin 115 000 ja sen alueella on 177 lypsykarjatilaa, ja niiden keskilehmäluku on 58. Sekä Tampereella että Pirtevässä virkaeläinlääkäriin työstä on valtion valvontatyötä 40-50 prosenttia työajasta. Kangasala-Oriveden seudulla on 134 maitotilaa ja keskilehmäluku on 62. Valkeakoski-Urjalan seudulla on 71 tilaa ja keskilehmäluku on noin 60. Kangasala-Orivesi ja Valkeakoski-Urjala –seuduilla ei ole resurssipulan vuoksi tehty lainkaan alkutuottajien valvontakäyntejä. Jotta elintarvikkeiden valmistuksen, jakelun ja kaupan valvonnan tehokkuus laajalla väkirikkaalla alueella voidaan turvata kunnallisen ympäristöterveydenhuollon toimesta, tarvitaan isäntäkuntaan kolme uutta valtion palkkaamaa alkutuotantoa ja eläinsuojelua valvovan eläinlääkäriin virkaa. Suomen elintarvikeviennissä ilmenneet alkutuotantoon liittyvät hygieeniset ja mikrobiologiset ongelmat korostavat Elintarviketurvallisuusviraston maksaman ja ostajien vaatiman valtion valvonnan tarvetta. Esteellisyydestä vapaiden viranhaltijoiden tarve on myös ilmeinen käsiteltäessä yhä lisääntyviä eläinsuojelutapauksia.

Isäntäkunta asettaa sopijakuntien alueen ympäristöterveydenhuoltoa valvomaan ja johtamaan yhteisen toimielimen, johon muut sopijakunnat valitsevat osan jäsenistä.

Isäntäkunnassa on ympäristöterveydenhuollon toimisto, jolla on päällikkö sekä tarvittava henkilökunta.

Pirkkalan ympäristöterveydenhuollon valvontayksikön Pirtevan toiminta-alueeseen kuuluu jo nyt kuusi kuntaa. Sen hallinto on järjestetty isäntäkuntamallin mukaan. Uusi perustettava laajempi organisaatio muodostetaan Pirtevan ympärille. Muut kunnat liittyvät yhdenvertaisina jäseninä Pirteva-sopimukseen.

Vaikka Tampereen kaupungin ympäristöterveydenhuollon tehtävät poikkeavat ympäristökunnista erilaisen elinkeinorakenteen, huomattavasti suuremman asukasluvun ja vähäisemmän hyötyeläinmäärän vuoksi, on tarkoituksenmukaista, että myös koko Tampereen kaupungin ympäristöterveysyksikkö liittyy muodostettavaan organisaatioon. Kaupungineläinlääkäriin virka säilyy ennallaan.

Valkeakosken, Kangasalan ja Oriveden nykyisiä yhteistoiminta-alueita koskevat sopimukset puretaan. Kuntien eläinlääkärit ovat edelleen virkasuhteessa vanhoihin kuntiinsa, mutta uudelleen nimettävä isäntäkunta, entinen Pirteva, vastaa työnantajavelvoitteista.

Ympäristöterveydenhuollon päällikön, valvontaeläinlääkärien sekä Valkeakosken ja Kangasalan terveysvalvonnan johtajien fyysinen työpaikka siirtyy isäntäkunnan ympäristöterveydenhuollon toimistoon. Oriveden-Juupajoen aliresurssoidun terveyden- ja ympäristöterveydenhuollon yhteistoimintasuunnittelu naapurikuntien kesken on työn alla. Toistaiseksi ympäristöterveydenhuollosta vastaa I kaupungineläinlääkäri, ja hänen sijoituspaikkansa on Oriveden kaupunki.

Selvityksen kohteena olevan alueen ulkopuoliset kunnat eivät toistaiseksi ole olleet kiinnostuneita yhteistoiminnasta Tampereen seudun kanssa. Ne ovat juuri uudelleenjärjestelleet yhteistoiminta- ja päivystysalueitaan eivätkä halua enää puuttua niihin. Viranhaltija-eläinlääkärit ovat myös ilmaisseet samansuuntaiset ajatukset.

Eläinlääkintähuoltolain mukaan seudun kuntien on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkintäpalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Tätä selvitystä tehtäessä on vertailupohjan

saamiseksi tutustuttu Suomen eräiden muiden kuntien ja kuntayhtymien valmiisiin tai tekeillä oleviin suunnitelmiin.

Oulun seudun kuntayhtymä käsittää Oulun kaupungin ja siihen rajoittuvat kunnat. Kaupunki on rakentanut ja varustanut kunnaneläinlääkäreiden yhteisvastaanoton, jossa toimii suur- ja pieneläinpäivystys. Kaikki muut kunnalliset vastaanotot on lopetettu. Ratkaisuun on oltu tyytyväisiä, sillä toistuvasti avoinna olleet eläinlääkärin virat on saatu täytetyiksi pysyvästi. Päivystyksessä on kaksi eläinlääkärää kerrallaan, toinen suurelaimiä ja toinen pieneläimiä varten. Keski-Pohjanmaalla Ylivieskassa on samantapainen järjestelmä lukuun ottamatta kuntayhtymän kahta kuntaa, joiden hallintoelinten päätöksestä toisessa on oma vastaanotto ja toisessa oma lääkkeiden jakelupiste.

Varsinais-Suomen maakunnan kaikki kunnat ovat Turun kaupunki isäntäkuntana muodostaneet kesällä 2010 kuntayhtymän, joka on tehnyt sopimuksen yksityisklinikan kanssa pieneläinpäivystyksen järjestämisestä. Alueella on runsaasti yksityisiä klinikoita sekä vastaanottoja. Kiireellistä eläinlääkärinapua muina kuin päivystysaikana tarvitsevat pieneläimet käyttävät niiden palveluita. Tämä malli on samanlainen kuin edellä ehdotettu Tampereen seutuyhtymän järjestelmä.

Päijät-Hämeessä Lahden seudulla toimii kunnallisen ja yksityisen sektorin sekajärjestelmä, jossa yksityiset hoitavat illan ja varhais yön pieneläinpäivystyksen sovittua palkkiota vastaan. Varsinaisen yöpäivystyksen hoitavat kunnaneläinlääkärit suurelaimipäivystyksen ohella, mutta he voivat remittoida potilaita yksityisklinikoille.

Ylä-Savossa on vireillä Siilinjärven kunnan ympärille rakentuva yhtymä, jolle tulisi päivystävä pieneläinten yhteisvastaanotto. Suunnittelussa on mukana Sorsasalon raviradalle rakennettava hevosklinikka, jolla olisi yhteisiä tiloja ja laitteita pieneläinklinikan kanssa ja jolla olisi alueen suurelaimipäivystys.

Seinäjoella on suunnitteilla Etelä-Pohjanmaan kuntayhtymä, jolla olisi yhteisvastaanotto ja hevosklinikka. Kuntien kannat ja hankkeen rahoitus ovat ratkaisematta.

8. Kustannusarvio eri vaihtoehtoille

Vertailussa on tarkasteltu vain toimeksiannon mukaisten tehtävien kustannuksia. Vertailupohjana on edellytys, että säilytetään nykytilanne.

	2009	2011	Säästö/v
Palkat, kunnaneläinlääkärit	12 henkilötyöv. 432 000	12 htv 432 000	0
Päivystyskorvaukset.	4 päivystäjää 96 000	2 päivyst. 48 000	- 48 000
Päivystyskorvaukset, ulkopuol.		1 päivyst. 8 000 E	+ 8 000
Sopimuspalkkiot, pienel.	Tre-sopimus, 291 600	Seutusopimus 250 000	- 41 000

Kiinteistökulut	8 vastaanottoa 200 000	4 vastaanottoa 100 000	- 100 000
Yhteensä			- 181 000/v

Ympäristöterveydenhuollon toimisto	Sopimuspalkat Päällikkö ja 2 johtajaa 230 00	Sopimuspalkat Päällikkö ja hygieenikko 155 000	- 75 000
Tukihenkilöstöstä voidaan vähentää kaksi henkilötyövuotta á 50 000.			- 100 000
Yhteensä			- 175 000/v

Terveystarkastajien henkilötyövuodet ovat ennallaan. Tampereen ja Oriveden kaupungineläinlääkärien virat pysyvät ennallaan. Valvontaeläinlääkäreiden palkkakulut tulevat Eviralta.

Ehdotusten yhteenveto

Tampereen seutu muodostaa yhden suurelainten päivystysalueen, jolla on samanaikaisesti kaksi päivystäjä.

Kunnalliset pieneläinvastaanotot lopetetaan kokonaan, ja virka-ajan ulkopuolinen päivystys yksityistetään. Palveluntarjoajat kilpailutetaan ja tehdään seudullinen päivystyssopimus.

Keskitettyyn puhelinjärjestelmään on siirrytty koko alueella vuodesta 2011.

Kunnallinen peruspraktiikka turvaa hyötyeläinten ympärivuorokautisen perustason eläinlääkintähuollon. Yksityiset klinikat hoitavat pieneläimet. Eläinlääkärit toimivat kahden-kolmen eläinlääkärin kunnallisilla vastaanotoilla, joita alueella on neljä.

Seuraeläimet hoidetaan yksityisillä klinikoilla tai vastaanotoilla.

Virkaeläinlääkärit voivat toimia ammatinharjoittajina sivutoimi-ilmoituksella omistamallaan tai vuokraamallaan vastaanotoilla.

Koko alue yhdistetään yhdeksi kuntien väliseksi sopimuksenvaraiseksi yhteistoiminta-alueeksi, jonka vastuualue on ympäristöterveydenhuolto.

Sopimusyhteistyö toimii isäntäkuntamallin mukaan. Isäntäkuntaan perustetaan ympäristöterveydenhuollon toimisto, jolla on päällikkö ja tarvittava henkilökunta.

Ympäristöterveydenhuollon toimistoon perustetaan alueen väkilukuun ja eläinmääriin perustuen vähintään kolme uutta valvontaeläinlääkärin virkoa, joiden palkkakustannuksista vastaa Elintarviketurvallisuusvirasto Evira.

Yhteistoiminta-alue perustetaan uudelleen nimettävän Pirtevan ympärille.

Tampereen kaupungin ympäristöterveysyksikkö liitetään uuteen yhteistoiminta-alueeseen.

Päivystyspalvelujen ja organisaation keskittämisellä arvioidaan saavutettavan yhteensä 356 000 euron vuosittainen

kustannusvähennys, josta päivystys- ja vastaanottopalvelujen osuus on 181 000 ja ympäristöterveydenhuollon toimiston osuus on 175 000 euroa.

Lähdeaineisto

Haastattelut ja klinikkakäynnit

Kunnalliseläinlääkärien haastattelut ja vastaanottojen evaluointi

- Hämeenkyrö
- Kangasala
- Nokia
- Orivesi
- Urjala
- Valkeakoski
- Vesilahti
- Ylöjärvi

Yksityisklinikoiden vastuuhenkilöiden haastattelut ja klinikoiden evaluointi

- Eläinlääkäriasema Reviiri
- Eläinlääkäriasema Veter
- Eläinystäväsi Lääkäri
- Hakametsän Eläinlääkäripalvelu
- Kangasalan Hevosklinikka
- Pieneläinklinikka Tuhatjalka-Tampere
- Teivon Hevosklinikka
- Toijalan Eläinlääkäriasema
- Valkeakosken Eläinsairaala Profivet

Painetut lähteet ja nettisivut

Elintarvikelaki 23/2006

Eläinlääkintähuoltolaki 765/2009,

Eläinlääkärit 2009, Eviran julkaisut 6/2009

Eläinlääkärit Pirkanmaa, Eniron puhelinluettelo 2010, keltaiset sivut

Eläinsuojelulaki 247/1996

Kunnallinen lääkärien virka- ja työehtosopimus eläinlääkäriliitteineen 2010-2011

Kuntalaki 365/1995

Laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista 410/2009

Suomen eläinlääkärit 2009, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2009

Tampereen kaupunkiseudun kaupunkien ja kuntien nettisivut

Terveydensuojelulaki 763/1994

Painamattomat lähteet

Evira, Saparo - uutiskirje eläinlääkäreille, Eläinlääkintähuoltolain toimeenpano kunnissa, kesäkuu 2010

Pirkkalan ympäristöterveydenhuollon neuvottelukunnan lausunto Pirtevan eläinlääkintähuollon kehittämisestä 7.4.2010

Pirkkalan ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö Pirteva, Tiedote 11.6.2010

Pirteva Ympäristöterveydenhuolto, Asiakastytyväisyysraportti 2009

Suomen Eläinlääkäriliitto, Millainen on hyvä kunnaneläinlääkärin vastaanotto?

Jäsentiedote 3/10

Suomen Eläinterveydenhuolto, Veikko Tuovinen, Selvitys Tampereen kaupunkiseudun eläinlääkintähuollon järjestelyistä, 5.6.2007
Tampereen kaupunki / Pirkkalan kunta, Sopimus eläinlääkäripalveluista, Tre 2008
Tampereen kaupunki / Verkavet Oy, Sopimus eläinlääkäripalvelujen hankinnasta pienille kotieläimille, Tre 3066/2008
Tampereen kaupunkiseudun kunnaneläinlääkäreiden virkatehtävä- ja praktiikkatilastot 2009

Liite 1

Tampereen kaupunkiseudun suureläinpäivystys

Esimerkkiehdotus kahden samanaikaisesti päivystävän eläinlääkärin sijoittumisesta koko kaupunkiseudun käsittävälle alueelle.

Hämeenkyrö – Kangasala I

Nokia - Orivesi I

Ylöjärvi I – Valkeakoski

Urjala I – Kangasala II

Vesilahti – Orivesi I

Urjala II – Ylöjärvi II

Profivet – varalla

Liite 2**Tampereen seudun kunnaneläinlääkärien vastaanotot**

	tilat	laitteet	henkilök.	pienel.päiv.	suurel.päiv.
Hämeenkyrö	+++	++	+ (+ a)	+	++
Nokia	++	+	+	++	+
Vesilahti Lempäälä	+++	++	+ (+ a)	+	++
Ylöjärvi Pirkkala	++	++	+	+	+
Urjala Kylmäkoski	+++	+	+	+	+
Valkeakoski Akaa	+	+	+	+	+
Kangasala Pälkäne	+++	++	++ (+ a)	+	+
Orivesi Juupajoki	+	+	+	+	+

(a = itsepalkattu avustaja)

Yksityiset klinikat

Tuhatjalka	+++	++	++	+++	-
Veter	+++	+++	+++	(+++)	-
Hakametsä	+++	++	+++	(+)	-
Reviiri	+++	++	+++	-	-
Toijala	+++	+++	++	(+)	-
Eläinystävä	+++	+++	++	(+++)	-
Profit	++(+)	+++	++	(+)	(++)
Teivo	++(+)	+++	++	-	-
Vääksy	++	++	+	-	-

(+ - +++) = päivystysvalmius lähitulevaisuudessa